

Nova Strava

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Narodna zavest

Zdi se, da v današnjem času vedno bolj stopajo v ospredje stvari, ki se tičejo pojma narod, nacija in sploh vsega tega, s čimer se kakorkoli označuje skupnost, kulturno in politično organiziranje poedincev. Razni gospodarski in socialni razlogi silijo k temu, da se v političnem življenju vse bolj zatekamo k oni elementarni skupnosti, ki jo v izvestnih kulturnih in političnih razmerah imenujemo narod.

Da moremo govoriti o narodu, je treba izvestnega kulturnega nivoja, to se pravi, podana mora biti neka duševna tvornost, izražena v katerikoli obliki znanstvene in umetnostne dejavnosti. Poleg tega zunanje, objektivnega momenta pojma naroda obstoja še drugi, notranji, subjektivni moment, ki more biti v posebnih okoliščinah celo večjega pomena in večje vrednosti ko prvi. Čustveno razmerje do stvari, ki so narodne, imenujemo narodna zavest.

Znano je, da se govori o izvestnih karakterističnih znakih, po katerih moremo ločiti narode med seboj. Sem spadata predvsem jezik in značaj. Toda to so predvsem zunanji momenti, ki torej omogočajo razlikovanje narodov med seboj in kažejo na posebnosti, posebne lastnosti enega in drugega, medtem ko je narodna zavest nekaka predpostavka, ki mora biti podana pri enem kakor drugemu narodu. Reči je, da je narodna zavest nekako oduševljenje naroda, to je tista čustvena razigranost, ki se pokaže ob vsaki priliki pri človeku, ki si je v svesti, ki gre v tem ali drugem primeru za stvar naroda, delo v njegovem interesu, za občo dobrobit ljudi iste krvi, istega srca. Ne moremo si misliti naroda v pravem pomenu besede, ki bi na zunaj tvoril sicer neko organizirano celoto, v duši posameznikov pa bi bila velika praznina, hladnokrvnost nasproti vsemu, čemur pravimo narodno. To ne bi bil narod, predvsem nikakor ne takšen, kakršnega naj ima mesto na zemlji v današnjih časih, pač pa bi bila to le mrtva vsota ljudi, izmed katerih si ni nihče v svesti ne kod ne kam, med katerimi ni nobene prave skupnostne vezi, pač pa zgolj individualistični interesi, ne skupnih ciljev ne idealov. To bi bil suh list v vetru.

Ni se načuditi človeku, ki čuti v sebi narodno srce, ko vsak dan na vsakem koraku v mestu ali na deželi vidi in sliši vse kaj drugega kakor to, kar bi mogel pričakovati od kulturnega naroda, za kakršnega se proglašamo Slovenci sami. Pozabili smo na narodno vzgojo, pozabili gojiti ljubezen in smisel za narodne ideale, in to v času, ko se usmerjajo proti nam narodi močnih ramen in močne narodne zavesti.

Brezskrbno čakamo, brezdelno živitarimo, docela smo neprivravljeni, da, celo brez volje, da bi se pripravljali. Kakor vedno, čakamo tudi zdaj, da bo končno prepozno. Vsakdanje politično življenje nam vsiljuje misel, da je potreba po strnitvi vseh sil v službi narodne ideje danes mnogo nujnejša ko kdajkoli prej. Toda kje ima naš človek še sploh kako lepo besedo, prijeten občutek ob misli na narod? V tem oziru smo že mnogo izgubili. Položaj je morda celo slabši kakor pred vojno, saj tedaj se je čutila vsaj neposredna potreba, skrbeti in delati za narodno stvar na vseh področjih in z vsemi sredstvi. Po vojni pa se zdi, da smo se zazibali v zapeljivo brezskrbnost v zavesti, da je nevarnosti konec. Gotovo je zmotno, če mislimo, da se lahko

»Mi smo hladnokrvni«

Evropa je vznemirjena. Ogromni nemški manevri, in to v dobi splošne politične napetosti, so napravili celo Evropo zaskrbljeno. Splošen svetovni tisk pa se bavi v zvezi s temi manevri s položajem v Čehoslovski in podarjajo, da Čehoslovaška popolnoma hladnokrvno gleda na razvoj dogodkov. Angleški listi poročajo, da do sedaj ob meji ni nikjer prišlo do kakih incidentov in tudi nikjer v državi ni niti sledu kake panike. Čehoslovaška armada je že več mesecev v pripravljenosti in je dorasla vsakemu možnemu razvoju. Čehoslovaška zaradi manevrov ni izdala nikakih posebnih ukrepov. Popolnoma na tihem so bile ojačene obmejne posadke in se je to zgodilo brez vsakega vznemirjenja.

V poslednjih dneh so se vršili v ČSR nešteti shodi, ki so jih prirejale posamezne stranke. Med govori vsi priznavajo, da se zavedajo resnih ur, vsi pa tudi presoajo položaj mirno in premišljeno. Krasne so besede železniškega ministra, ki jih je spregovoril v Brnu: »Vsakdo se sprašuje, ali bo mir ali vojna. To vprašanje se tiče vsega sveta, nanj pa nihče ne more dati pravega odgovora. Na našo mejo butajo valovi revolucije velikega naroda, katerega smotri še niso jasni. Nihče naj čehoslovaškega miru ne presoja kot slabost. Če bodo zgodovinski momenti zahtevali, da se borimo za svojo svobodo in za svoje pravice, tedaj bo ves naš narod postal ena sama vojska.«

Narodna strokovna zveza v Ljubljani

V dneh 3. in 4. septembra t. l. se vrši v Ljubljani

jubilejna proslava 30 letnice NSZ

Spored proslave je naslednji:

V soboto, dne 3. septembra ob 15. uri se bo vršil v dvorani Delavske zbornice

slavnostni delegatski zbor NSZ.

V soboto, dne 3. septembra ob 20. uri se bo vršila v dvorani Delavske zbornice

akademija in družabni večer.

V nedeljo, dne 4. septembra ob 10. uri dop. se bo vršilo v dvorani Delavske zbornice

manifestacijsko zborovanje NSZ.

V ponedeljek, dne 5. septembra izleti.

Narodno delavstvo vabimo, da se teh proslav udeleži v velikem številu, da tako manifestira za pravice narodnega delavstva.

20 let Jugoslavije

Pred dvajsetimi leti smo stopili v to državo z najplemenitejšimi željami in z upanjem, kako lepo bo življenje v njej. In kaj povedo končni rezultati? Samo par besedi. Če smo v enem in drugem razočarani, ni krivda ljudstva, pridnega delovnega naroda, temveč predvsem vidnih in nevidnih, domačih in tujih »krščanskih« in krivonosih pijavk, ki so mislili, da so oni država in da je njih poslanstvo v državi le v tem, da od ubogega naroda »zardijo«. Ne smemo ob 20 letnici države pozabiti, da bodo te podgane državno

ladjo prve zapustile, a da bo to dobro ljudstvo branilo in reševalo, obranilo in rešilo naš državni brod. Razumeti je vendar že enkrat treba, da je narod raznih hvalnic in bobnarskih navdušenj sit.

Ni naš namen, da bi le malo motili slavnostno razpoloženje ob 20 letnici, toda za božjo voljo opozoriti je pa vendar treba, da je jedro narodovo nezadovoljno.

Poudarjati pa je, da so se vršile napake že takoj v začetku, katerih ni mogoče tako naglo popraviti.

v varstvu jugoslovenskih meja predajamo strankarskim in drugim nepomembnim razprtijam, narodne stvari pa puščamo ob strani.

Poleg tradicionalnih zgodovinskih vplivov je razlog tej narodni brezskrbnosti gotovo tudi naše življenje samo. V službi narodnih idealov nas morajo videti uglajena medsebojna razmerja, toda pri nas se kažejo med poedinimi sloji le robata nasprotja: treba je zavzeti pravilno stališče nasproti kmetu, ugladiti odnošaj do delavca, ne pa gledati v njem internacionalnega nasprotnika, uvaževati pomen vrednosti domače industrije in sploh vsega ostalega, skratka združiti vse v krog skupnih interesov, ne pa razdvajati in cepiti. To je prva zahteva našega priza-

devanja v boju za oživiljenje naroda. Gotovo pa je to tudi zahteva kulturnega naroda, ki mora vendar enkrat najti notranjo skladnost, če ne drugje, pa vsaj na točki narodnih interesov. Najti moramo sami sebe, znajti se v svoji narodni državi, ki nam edina more nuditi garancijo, da ostanemo, kar smo. Treba je vzbuditi narodno čustvanje, oživeti medsebojne stike in odpraviti neupravičene predsodke, ki nas čustveno ločijo od Hrvatov in Srbov, Slovinci, Hrvat in Srbi moramo postati v skupni državi narod ene misli, enega srca v zavesti, da le kot močna in odločna skupnost pomenimo v mednarodnem življenju ono vrednost, ki vzbuja upoštevanje in spoštovanje.

Naročniki! — Mnogo vas je, ki še sedaj dolgujete naročnino za leto 1937. Ker bomo primorani takim prekiniti pošiljanje lista, ponovno prosimo da nakažete zaostalo naročnino.

Narodne manjšine

—k Vse evropsko časopisje prinaša kolonske razprave o manjšinskih prilikah v Čehoslovski na način, v kakršni službi se pač ti časopisi nahajajo.

Eno je gotovo, da je manjšinsko vprašanje sudetskih Nemcev, ki sedaj stavljajo pretirane zahteve, največja ovira. To vprašanje bi doslej bilo rešeno tako, da sudetskemu Nemcu od otroškega vrteca pa do doktorata ni bilo treba izpregovoriti češke besede.

Sudetski Nemci imajo svoje šole vseh vrst. V svojih rokah imajo malo ne vso steklarsko in tekstilno industrijo, odločilno pa so s kapitalom udeleženi v raznih drugih gospodarskih in industrijskih podjetjih. In vendar tak ropot in direndaj. Če pa se pregleda položaj nemških manjšin drugod in zanje nihče ničesar ne zine ali zapiše, se takoj vidi, da je nemški manjšinski problem v Čehoslovski zgolj sredstvo za druge namene in cilje.

Seveda sedaj ni čas ugoden, priti pa bo skoro moral, da bodo svetovni listi primorani pisati o narodnih pravicah drugih narodnih manjšin v Evropi, ki bi se čutili v nebesih, ako bi uživali take pravice kakor so jih uživali doslej sudetski Nemci.

To smo hoteli povedati, ker se čudimo, kako zna biti svet pristranski.

Plačani dopusti delavcev v Franciji

Francoski delavci so dosegli 40 urni delovni teden in plačani letni dopust. V tekočem letu gre na milijone francoskih delavcev na svoj plačani dopust, da bodo prvič v zgodovini uživali blagodat svoje večletne borbe.

V teku dveh dni je okoli 200.000 pariških delavcev zapustilo francosko prestolico in odpotovalo na odmor. Vsem tem delavcem so podjetja plačala štirinajstdni dopust. Da pa ne bi prišlo na kolodvorih do neprijetne gneče, je vodstvo državne železnice poslalo na podjetja svoje uradnike, kateri so prodajali delavcem vozne karte in dajali potrebne informacije o potovanju.

Tudi iz ostalih mest Francije potujejo delavci na plačani dopust, da se odpočijejo od težkega dela in da bodo prvokrat v življenju skozi 14 dni neprestano v krogu svojih družin. Težka in velika borba francoskega delavca je dobojevana.

Francoski delavci niso več samo najeti delavci-sužnji, temveč važen faktor v političnem, gospodarskem in kulturnem življenju.

Treba je čestitati Franciji, da ima tako veliko razumevanje do fiste skupine prebivalstva, ki je steber vsake države. Tudi naše delavstvo bi bilo prikrašeno za marsikatero skrb, ako bi se jim nudilo ugodnosti, ki so prav za prav za njega neobhodno potrebne.

Kar napravi človek plemenitega in velikega, ne napravi kot »koristen ud družbe«, temveč izven družbe in proti nji. Uči zgodovina in življenje. (Cankar.)

Med rudniki

—k Da dopolnim poročilo o ogledu teh znamenitih in za tujo eksploatacijo tako bogatih borskih rudnikov, sem se odločil za obliko samostojnih člankov, ker smatram, da naš delavec ne ljubi dolgih in dolgočasnih poročil, ki jim ni konca.

Resnica bode v oči. Tudi tej hočem pogledati v obraz taki, kakršna je.

Ko sem zaznal, da je v teh rudnikih zaposlenih tudi nekaj slovenskih rudarjev, sem se takoj informiral, kakšen sloves uživajo. Žalosten odgovor sem dobil.

Ti vam pa ne delajo časti: slabši so v obnašanju od naših in veliki pijanci so; vse, kar zaslužijo, sproti zapijejo.

Že mora biti tako res, ker prvega rudarja Slovenca, ki sem ga srečal, se v umazanosti in razcefranosti ni prav nič razlikoval od Vlahov in Arnavtov.

So sicer med njimi tudi dostojni. Kaj pač koristi, ko ti posamezniki poraznega utisa in sodbe izbrisati ne morejo.

Na taki zaostalosti rudarjev kuje tujčevo naklo svoj kapital za izvoz, nam pa prepušča izčrpanost in zaostalost.

Že sam pogled na bedne posameznike ti razkriva bedno in veliko socialno razliko med izžemalci in fizično pridnostjo in spretnostjo našega delavca.

Tukaj pač velja v polni meri izrek o nenasitnosti kapitalizma, ki vidi samega sebe, svoje ugodje in razkošje.

Kaj bi se borskim mogotcem poznalo, če bi onih 60 milijonov frankov, ki jih niso mogli skriti drugače, kakor da so razpisali za toliko novih delnic, ki niso bile nikdar vplačane, žrtvovali za prosvetno delo in kulturni dvig

svojih podrejenih delavcev. Kaj še, saj jim še pridnosti ne plačajo tako, da bi bil njih fizičen obstanek zaskrbljen.

Blede in upadle obraze ter fizično izčrpanost delavstva imajo na vesti ti mogotci modernega kapitalističnega izkoriščevanja vzlic moderni naši socialni zakonodaji.

Poraznega utisa, ki sem ga dobil, drugače opisati ne morem in ne znam.

S tremi seljaki domačini, zaposlenimi v kamnolomu, sem se razgovarjal v gozdu.

Med drugim sem jih vprašal, kako je z bolniškim zavarovanjem.

Niso mi znali odgovoriti.

Samo to vedo, da imajo zastoj «lečnika i lijek», o kaki hranarini, pravici do nje, trajanju te pravice, pravica, ki jo imajo žena in otroci do bolniške blagajne, te pravice so jim bile španska vas, dasiravno že večkrat bolni in za službo nesposobni, niso o kaki izmed teh pravic nikdar čuli.

Narod je zdrav, samo premalo hranjen. Ako je v jedi skromen in ni izbirčen, je to sicer lepa lastnost, le žal, da gre ta lastnost kot dobiček v malho borskih lastnikov.

Ko bodo ostareli in omagali, jih bo podpirala država iz sredstev davkoplačevalcev, medtem ko bodo mogotci v Nici hazardirali za horendne vsote in kupovali svojim milostljivim dragocene kožuhe, katerih vsake dlake se bo držalo življenje od 7000 izmozganih rudarjev.

Temu kulturnemu škandalu se lahko napravi konec samo s kulturnim dvigom prizadetih in z zakonom o dovoljeni višini čistega dobička.

Borski rudniki so drugi petrolejski vrelci — žalibog v tujih rokah.

odobriti še posebno posojilo v znesku 300 milijonov RM pod pogojem, da Rusija 40 odstotkov tega posojila uporabi za nakup vojnega materiala v Nemčiji.

Če pa naj bi naziv «rdeči» izhajal iz tega, da kdo sklepa pakte z Rusijo,

potem se je treba spomniti samo na francosko-sovjetski pakt, na pakt o prijateljstvu in nevtralnosti med Italijo in Rusijo, in na številne konvencije med Nemčijo in Rusijo, ki so bili vsi sklenjeni brez prigovarjanja in soudeležnosti Španije.

Hranilo otrok — sladkor

Merilo za kulturno stopnjo kakega naroda je v uporabi sladkorja. Naša država ima vse pogoje za veliko proizvodnjo sladkorja. Saj je on za današnje življenje prevažno živilo otrok. Toda ali ni žalostno, da moramo v agrarni državi, kjer to važno živilo tako rekoč raste, ponehavati z uporabo sladkorja kot našega živila, ker je predrag. Sladkor, hranilo otrok, je dosegel pri nas spričo pomanjkanja denarja takšno nezaslišano in ogromno ceno, da si ga ne more človek, ki živi iz rok v usta, privoščiti. Komaj celo v boleznih. Naši kmetje ne govorijo zaman besede: Kupovanja zdravil v lekarni in sladkorja nas Bog obvari! Res je, prvo in drugo je doseglo takšno ceno, da si revež zaman beli

glavo, kako bi z enim in drugim v primeru bolezni pomagal, ko ni pri hiši niti denarja za sol. Ne samo kmetje, tudi delavci in revnejši meščanski sloji, kakor obrtniki in večina uradništva, so se omejili z uporabo sladkorja na minimum. Kmetje uživajo zjutraj mleko in močnik, delavci in uradniki si pa pomagajo s prežganko, štejejo pa kocke v prvi in drugi skupini, da ja ne bi preveč porabili.

Kje ste tisti trdosrčnejši, ki ste krivi vsega tega gorja. Ali res nimate vesti in sedaj ob 20 letnici obstoja Jugoslavije pustite, da prosi narod za svoje najnavadnejše pravice.

Ljudstvo je sito raznih fraz in slavošpevov. Dovolj je bilo besedi, dejanja naj govore.

Časopisi poročajo

Ves svet je preplavljen s tisoči in tisoči časnikov. Nekateri izhajajo celo po večkrat na dan, samo da obveste milijone radovednih bralcev o dogodkih, ki so se dogodili, ki se dogajajo itd. Še več kot časnikov pa je tistih ljudi, ki pišejo in iščejo v svetu «novic», da jih puste potem natisniti in izročijo ljudem kot najnovejše obvestilo. Tem ljudem pravimo časnikarji ali novinarji. Vselej ne črpajo iz resničnega življenja, tako kot novinske družbe ne, katerim tudi drugače pravimo agencije. To so velike novinske poslovnice ali opravišništva, posredništva novic, resničnih in izmišljenih, tudi naročenih, ki jih pošiljajo po svetu s sodobnimi občili, po brzojavu, telefonu, radiu in po letalih. Mnogi ljudje najrajši poslušajo reči, ki jim dražijo živce, te agencije pa jim seveda s takimi stvarmi najrajši postržejo. Samo da vzbujajo zanimanje z njimi. Da dražijo živce. Čeprav in to na srečo samo za tisti trenutek, ko jih čitajo. Poklieni novinar, ki bi hotel poročati samo čisto resnico, je nemogoč. Poslušati mora svojega gospodarja in poročati največkrat to, kar mu daje agencija. Neredkokrat tudi proti svojemu prepričanju.

Obisk dr. Mačka v Beogradu

—k V nedeljo je v Beograd prispel dr. Maček z večjim spremstvom. Deležen je bil svečanega sprejema. Kako tudi ne, saj so Hrvati po 10 letni odsotnosti prvič stopili na beograjska tla, kar pomeni, da priznavajo prestolico kot mesto, v katerem se reže kruh pravici in resnici.

Pozdrav voditeljev in prvakov beograjske združene opozicije je bil nad vse prisrčen.

Slovensko združeno opozicijo je zastopal g. dr. Dinko Puc.

Razvila se je nato veličastna povorka v mesto, kjer je dr. Maček moral z balkona hiše, kjer se je nastanil, množico nagovoriti.

Takoj na to so se pričela posvetovanja s prvaki združene opozicije, ki so se nadaljevala še večer ves dan. Zvečer so sprejeli zaključno resolucijo, katere vsebina nam ta trenutek še ni znana.

Zanimivo je, da ves čas postanka v Beogradu ni nastal niti najmanjši incident.

Ali so „rdeči“ res rdeči?

Nasprotniki republike v španski državljanski vojni so za one, ki se borijo na republikanski strani, iznašli oznako «rdeči», s katero so pridobili zase več pristašev, kot pa s tem, da sebe imenujejo protivnike republike. S to oznako je mogoče trditi troje: 1. da so branitelji republike komunisti, 2. da imajo zveze s Sovjetsko Rusijo in 3. da podpisujejo pakte s Sovjetsko Rusijo.

Da prva možnost ni utemeljena, potrjuje dejstvo, da ni komunist niti predsednik španske republike niti predsednik Cortesa (parlament) niti šef katalonske generalitete niti predsednik vrhovnega sodišča. V sedanjem parlamentu, ki šteje 470 poslancev, je 200 pripadnikov desnice in pičlih 15 komunistov. Vsi ostali pripadajo so-

cialistični in raznim republikanskim strankam.

Tudi ni mogoče, da bi zveze Španije s Sovjetsko Rusijo opravičevale tak naziv, ker v juliju 1936 (ob izbruhu državljanske) vojne ni bilo v vladi niti enega ministra komunist in ker do konca 1936. (t. j. par mesecev po izbruhu drž. vojne) v Španiji še ni bilo ruskega poslanika. Medtem pa je Italija kot druga med vsemi državami na svetu priznala Sovjetsko Rusijo in je socialistična Nemčija 1933 izjavila, da namerava voditi s Sovjetsko Rusijo prijateljsko politiko ter ji istega leta odobrila posojilo v znesku 200 milijonov RM, 1935 500 milijonov RM za deset let, 1936 spet 200 milijonov RM in ista Nemčija je bila pripravljena

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Vsaj v tem trenutku, ko so bile v nevarnosti njene majhne nade in skrita upanja, da se bo vendarle nekako zasukalo, da se ji nasmeje sreča, šele zdaj je razumela grozo vseh, ki se spuščajo v boj za košček kruha.

Toda to ni trajalo dolgo. Pomislila je, da se najhujše ne bo zgodilo. Znižajo jim, deset od sto jim bodo vzeli, skromneje bosta živela in potem, ko bo imela kaj šivati... saj bi šla lahko tudi kam za postrežnico. Gre za to, da se prebija mesec ali dva. In še dve sto kron ima in Jože tri sto, to je pet sto, to je pri največji skromnosti poldrug mesec s stanovanjem vred. Zakaj bi torej povešala glavo!

Tomševa vas je bila kolektiv, koča je živela družno s kočo, delali so z enimi pljuči in prebavljali kakor z enim želodcem. Naselje «Na skrivanec» pa je štel pet in dvajset hišic in pet in dvajset organizmov, kleta je bila ločena od kletke s soyražnim plotom, vsakdo je živel sam zase, za svoje bridkosti in radosti; tu je prebival komunist in zraven socialni demokrat, ki sta nekoč složno delala v eni delavnici, se kriče razšla in se nikoli več ne pogledala. Tamle stanuje organizirani klerikalec in tik pod njim češkoslovaški narodni socialista, ki leto za letom z velikimi transparenti praznuje obletnico sežiga Jana Husa. Oh, klerikalka hodi ves šesti julij** s pripetimi očmi in takoj zjutraj zagrinja line svoje kletke. Toda večina je bila tu politično neorganizirana in se v kantinski kolibi ob cesti roga la vsemu svetu.

** 6. julija 1415. je bil sežgan Jan Hus. (Op. prev.)

28

V nji se je ustavil Jože proti večeru, ko je bilo zborovanja konec. Glodal je kruh in ga poplakoval s steklenico piva. Ni se mu mudilo domov z novico, da v resnici stavkajo, da jih bodo pognali. Bil je ves divji in je hotel priti na druge misli. Vrag naj vzame vse to!

«Kaj ste vi?» je vprašal mož in se sklonil k njemu čez majavo mizo.

«Kako, kaj sem? Tu na stavbi delam.»

«Eh, ne! Kaj me briga, kaj delate. Ste komunist ali kak beli? Ali takšen, kamor veter, tja plaš?»

«Daj mu mir!» se je zadržal njegov tovariš. «He, dandanes kaj verjemi! Vse je sleparija in lumparija!»

«In zato sem komunist!» je bruhnil prvi. «Vse je kapitalistična hinavščina in mi moramo to prenarediti!»

«Prav! Samo kako?»

«Kako! To je tisto!» je rekel drugi.

«Kakor na Ruskem, fantje. Razbiti. Iti lepo na cesto in se ne bati. Kaj morem izgubiti? Revščino? Tale svoj zasvinjeni golt? Glej, hodil sem v fabriko, na teden sem dobival sto osemdeset in tudi dve sto. Pa zdaj? Kako bom živel z dvajsetimi kronami družino? Z osemdesetimi ves mesec? In koliko nas je takih!»

«To je tisti ameriški krah», so menili.

«Hudiča! Velekapital, banke so požrle ves denar, zdaj pa z mesta ne moremo.»

«Stroji delajo za ljudi, to je», je rekel kantinski.

«Fabrike pa le stojte, steklarne, tekstilne tovarne», je rekel Jože. «Pri nas gori je kakor v mrtvašnici.»

«Ali ste s severa?»

«S severovzhoda.»

«In vse beži v Prago, mi pa tukaj stojimo križemrok!» je rekel prvi in drugi mu je tjavendan prikimal. «Doma imate gospodarstvo, kaj? Kos polja?»

«Ko bi ga imel», je rekel Jože. «Poglejte jih, človek, te dve roke!»

Ne da bi se bil ozrl na Jožeta, je prvi gonil svojo:

«Vsak sili v Prago in tu gara pol zastoj, kar mu kdo da. Niti ne vpraša ne, koliko mu bodo dali, samo da ima delo. Potem pa zahtevaj, da ti povišajo mezde! Pa naj kdo poskusi stavkati.»

«Jaz stavkam!» je rekel s poudarkom.

«Stavkate, ste zidar», je dejal drugi. «Bodite brez skrbi, da vas pritisnejo. Brnejo vas in si najamejo drugih. Stavka v tem času je norčavost. Ob vse lahko pridete. Danes ni kakor je bilo po prevratu, danes, ko pravi delodajalec, odbil bom in odbije.»

«Da, vemo», pravi Jože. «Ali naj si mar damo pljuvati v obraz? Češ, da je vse bolj poceni, živež, stanovanje, perilo.»

«Mi ne vidimo tega», pravi gostilničar. «Od mene hočejo vsah dan večjih davkov. In povejte, kakšen obrtnik sem jaz? Rajši vse vkup pustim, naj eksekutor sam toči, da bo videl, koliko prislužim. Ko bi dobil nazaj vsaj nekaj dolga! Kako morem vzdrževati pol kolonije? Kje naj pa jemljem?»

Bila je že noč. Mesec je svetil, medla senca je drsela pred Jožetom, ko je stopil čez prag kantine, vse je bilo tako majhno, kolonija, skupina vil na nasprotni strani, samo osvetljeni prostor noči je bil nepregleden. Človek je tako neznatn pod praznim in neskončnim nebom!

Pred hišico Ditrichovke je sedel Venousek.

«Kaj delaš tukaj?» ga je vprašal Jože.

Napravil mu je mesto in odgovoril:

«Nič. Kaj bi delal. Požvižgam se na vse.»

Magdalena je vsa nestrpna pričakovala ljubčka.

«Jože, ti si pil, kajne?»

«Malo», je osramočen priznal.

«Zakaj delaš to? Ali bo zaradi tega kaj boljše?»

(Dalje prihodnjič.)

Zunanje politične vesti

—k Čechoslovaško manjšinsko vprašanje je po sklenitvi premirja med Rusi in Japonci zopet predmet največjega zanimanja Evrope.

Zaradi zunanjepolitičnih vplivov so nastale velike ovire, ki jim morda tudi lord Runciman ne bo kos. Nemški rajhovski tisk je namreč pričel ostro časopisno kampanjo proti čechoslovaški državi, izrabljajoč umor člana sudetskonoemške stranke po nemškem socialnem demokratu. Vso to kampanjo mora odbijati čechoslovaški tisk, čepravno je znano, da pri umoru ni bil posredno niti neposredno udeležen ali prizadet kak človek češke narodnosti.

Pogreb ubitega Bayerla je sudetskonoemška stranka izrabila za politično manifestacijo ter proglasila ubitega za narodnega mučenika.

Udeležence pogreba, ki jih je bilo več tisoč, je pozdravil čechoslovaški nemški senator Frank z besedami: «Sovražnik naj ve, mi se ne bojimo smrti. Danes velja rek: zastava je več kakor smrt.

Jasno je, da v taki atmosferi vršča se pogajanja ne morejo nuditi garancije za uspešen in ugoden zaključek.

Vsi ti dogodki vplivajo neugodno ne samo na lorda Runcimana, marveč na celokupen mednarodni položaj na evropski celine.

Ako prištejemo še incidente z vojaškimi letali Nemčije, ki so že v 78 primerih prekoračili globoko čez čechoslovaško mejo, kar gotovo ni bil gol slučaj, potem si lahko predstavljamo, na kako tenki nitki visi evropski mir.

Nemčija je vpoklicala oziroma mobilizirala vse rezerviste do 45. leta starosti za orožne vaje, ki so največje, kar jih pozna vojaška zgodovina.

Zanimivo je vedeti, da se vrše manevri na francoski in čechoslovaški meji, pri katerih je udeleženih nad en milijon rezervistov.

Ti veliki in sumljivi vojaški ukrepi Nemčije so dali povod Angliji in Franciji za intervencijo v Berlinu, katerima se je odgovorilo, da so manevri in vpoklic rezervistov samo preizkus novih organizatoričnih ukrepov vojske na suhem in v zraku. Če je to res, kar je le želeči, potem je upati, da se bo nervoznost Evrope polegla.

Omeniti je treba, da je tudi Italija svetovala Berlinu zmernost.

Rusko-japonski konflikt se je končal s popolno kapitulacijo Japonske. Japonci so morali izprazniti vse že zavzeto sporno ozemlje.

Japonska vlada je to kapitulacijo svojemu narodu prikrivala, kar je dalo gotovo povod nekaterim našim dnevnikom, med katerimi koraka tudi «Slovenec», da so z debelimi črkami naznanjali diplomatski poraz Rusije.

...je pa ...

V kitajsko-japonski vojni se je bojna sreča obrnila v prilog Kitajcem, s svojo odpornostjo in protiofenzivo so zaustavili japonsko prodiranje, mestoma so jih prisilili celo k umiku.

Tudi tu so naše simpatije na strani Kitajcev zgolj zato, ker so bili napadeni iz egoistično imperijalističnih ciljev na isti način, kakor je to na lastni koži občutil 26 milijonski korejski narod. Da v tej vojni igra tudi Rusija vplivno vlogo z dobavo vojnega materiala, s svojimi vojaškimi strokovnjaki, aeroplani in piloti, je znano celemu svetu, zato nikogar ni presenčila ponudba Japonske Rusiji za sklenitev pakta o nenapadanju.

V Italiji so končani veliki vojaški manevri z velikim govorom Mussolinija, ki je med drugim dejal: Norost je, udajati se iluzijam, zločin, ne se pripravljati, ko grme topovi v tolikih delih sveta. Mi se ne udajamo iluzijam, zato se pripravljamo. Mir v Evropi v resnici visi na nitki.

Pridobivajte nove naročnike!

Iz naših delavskih krajev

Jesenice

Plenarna seja obratnih delavskih zaupnikov pri KID.

Že dolgo časa se ni vršila tako stvarna seja obratnih delavskih zaupnikov, kakor ravno 2. t. m. Želeči bi bilo, da bi bile vse seje obratnih zaupnikov tako stvarne, da bi ne bilo razlike med zaupniki s te ali one liste.

Starešina zaupnikov je med drugim ugotovil, da je potom obvestila Delavske zbornice odločil zaupniški mandat Bregant Jože, edini izvoljeni zaupnik na listi ZZD. Ni ga pa tudi nadomestil njegov namestnik kakor tudi ni podal izjave, da-li to mesto sprejme kljub temu, da je bil na to pismeno pozvan in da je potekel tudi predpisani rok. Ponovno je bilo ugotovljeno, da volilni odbor za izvedbo volitev obratnih delavskih zaupnikov v letu 1938 še ni izročil volilnega materiala kakor bi to moral storiti. Sledilo je tudi poročilo o izvršenih sklepih prejšnje seje obratnih zaupnikov, ki pa se je moglo ugotoviti, da je večina teh predlogov pri KID bilo zavrnjenih.

Zanimiva pa so bila izvajanja ostalih zaupnikov, ki so prav vsi podali poročilo o položaju delavstva in spoštovanja kolektivne pogodbe od podjetja. — Z žalostjo smo poslušali tudi poročilo o nastopu obratovodje napram zaupniku, ki je vršil svoje dolžnosti.

Po proučitvi vsesplošnega položaja delavstva pri KID se je sklenilo, da se predlaga podjetju, da dovoli zaupniškemu zboru, ki bi bil sestavljen v posebni ožji komisiji, da pregleda obrate po sledečih smernicah: 1. ugotovitev, kakšna so zaščitna sredstva in higijenske naprave po obratih, ter eventuelni predlogi; 2. proučitev vseh nesreč po obratih na Savi in na Javorniku od 1. maja t. l. dalje; 3. kazni, premestitve in odpusti delavcev; 4. delovni čas in kolektivna pogodba.

Razpravljalo se je tudi o položaju in pravnem stanju petero in pozneje ostalih enajstih razrešenih zaupnikov, izvoljenih v letu 1937. Po proučitvi njihovega položaja se je sklenilo, da tudi letošnji zaupniški zbor da vso moralno oporo za razčiščenje njihovega stanja. V ta namen se je zaupniški zbor obrnil na Delavsko zbornico kot zaščitnico delavskih zaupnikov s posebno spomenico.

Maribor

Proslava 30 letnice NSZ v Mariboru. Podružnica NSZ v Mariboru bo proslavila 30 letnico obstoja NSZ v nedeljo 28. t. m. ob 10. uri dopoldne v dvorani Delavske zbornice. Na sporedni bo petje, slavnostni govor in pozdravni govori gostov. Na proslavo bodo vabljeni vse nacionalne organizacije v Mariboru. Mariborsko članstvo že sedaj opozarjamo na to proslavo in ga vabimo, da se je udeleži polnoštevilno. Za vse redne člane bo udeležba obvezna. Podroben spored prireditve priobčimo v prihodnji številki.

Spoštujte kolektivne pogodbe. Stavbinski delavci se pritožujejo, da nekateri poslodavci še niso uredili delavskih mezd po novi kolektivni pogodbi, ki je tudi za Maribor že stopila v veljavo. Vse stavbinske delavce, ki se čutijo prizadete, prosimo, da to prijavijo tajništvu, da zadevo uredi.

Praznovanje praznikov. Kakor predvideva kolektivna pogodba tekstilnega delavstva bi se jih rada nekatera podjetja odkrivala in delala kar vsak praznik. Ob praznikih, ki bi se morali po kolektivni pogodbi praznovati odnosno plačati s 100 odstotnim poviškom, če se na ukaz podjetja dela, bi nekatera podjetja rada obšla tako, da najdejo par delavcev ali delavk, ki izjavljajo, da hočejo delati. To podjetju zadostuje, da izda splošen ukaz dela, češ, delavci so to zahtevali, pri tem pa seveda ne plača po kolektivni pogodbi predvideno doklado 100 odstotkov, ker so pač delavci sami hoteli delati in se ne dela na ukaz vodstva. Tudi tu bo treba malo pogledati po tovarnah in napraviti red.

Razstava podružnice NSZ v Mariboru je bila predmet splošne pozornosti in pohvale. Naše nacionalno delavstvo je s to razstavo pokazalo lep napredek od 1918. do 1938. leta. Skoro ga ni kraja v bivši mariborski oblasti, kjer ne bi NSZ imela svojih zaupnikov. Veliko zanimanje je bilo na razstavi za centralni prapor NSZ, ki ga je daroval ob 25 letnici blagopokojni kralj Aleksander I. in pa prapor naših zidarjev, ki so ga dobili od svojih tovarišev iz Trsta in ki dokumentira narodno zavednost naših tovarišev še pod bivšo Avstrijo. Škoda le, da se tabor ni vršil, ker bi si bili sicer tudi naši izvenmariborski tovariši ogledali to našo prvo razstavo.

Kolesarski klub NSZ nameravajo ustanoviti naši mariborski člani, ker se je po zadnji notici v «Novi Pravdi» prijavilo lepo število kolesarjev iz vrst našega članstva. Oni, ki se še niso prijavili, naj to storijo čimprej, ker bo potem sklican poseben sestanek kolesarjev zaradi dogovora o ustanovitvi kluba.

Dramatični odsek NSZ bo pričel že septembra z vajami za zimsko igralsko sezono. Prosvetni odbor vabi zato vse članice in člane, ki se zanimajo za dramatiko, da se prijavijo v tajništvo med uradnimi urami zaradi vpisa v dramatični odsek.

Nova postojanka v Sladkem vrhu. Delavstvo v Sladkem vrhu se pripravljalo za ustanovitev podružnice NSZ. V prihodnjih dneh se bo vršil prvi sestanek, da se izbere pripravljalni odbor, nakar se bodo vložila pravila za novo podružnico. Tudi iz drugih krajev bivše mariborske oblasti prihajajo poročila o gibanju našega delavstva in upamo, da bomo že to zimo imeli več novih podružnic.

PROSLAVA 30 LETNICE NSZ

Udeležba na proslavi.

Za proslavo 30 letnice NSZ vlada med članstvom prav veliko zanimanje. Nekateri podružnice so že prijavile svojo udeležbo in je število priglavlencev zelo razveseljivo. Vse one podružnice, ki do sedaj še niso prijavile svoje udeležbe, pa opozarjamo, da naj to storijo v okrožnici določenem roku in to čim preje. Te prijave potrebujemo predvsem za preskrbo prenočišč in prehrane.

Spominski spis in znaki.

Najkasneje en teden pred proslavo bo izšel spominski spis, katerega bomo takoj razposlali vsem onim podružnicam, ki bodo ta spominski spis za svoje članstvo naročile. Pripominjamo, da kljub temu, da bo spominski spis zelo pester in lepo sestavljen, bo na razpolago članom po skrajno nizki ceni in bo stal samo din 3.—. Podružnice in člane prosimo, da takoj naročijo spominski spis, da nam s tem prihranijo nepotrebne stroške in delo. Želimo, da bi vsaka podružnica dobila pošiljatev skupno in ne da bi pošiljali večkrat ali celo posamezne izvode. Denar je poslati v naprej!

Tudi jubilejni znaki so že v zalogi ter stane znak din 4.—. Upamo, da ne bo zavednega člana NSZ, ki si ne bi nabavil tega znaka. Tudi za znake naj se denar pošlje v naprej, ker je kasnejše obračunavanje s podružnicami zelo otežkočeno.

Polovična vožnja.

NSZ je vložila na ministrstvo saobračaja prošnjo, da ji ob priliki proslave 30 letnice NSZ dovoli četrtinsko vožnjo. Uprava policije v Ljubljani je tajništvo NSZ sedaj obvestila, da je dovoljena polovična vožnja z veljavnostjo od 1. do 7. septembra t. l. Vsak udeleženec kupi na odhodni postaji cel vozni listek in predpisano legitimacijo ter velja ta vozni listek potem tudi za povratek. Polovična vožnja je dovoljena na vseh osebnih in brzovlakih.

Seja upravnega odbora NSZ

se bo vršila v nedeljo, dne 21. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne v posvetovalnici Delavske zbornice v Ljubljani. Vse člane upravnega odbora NSZ pozivamo, da se te seje z ozirom na važnost dnevnega reda zanesljivo in točno udeležijo.

To in ono

Prihodnji vsesokolski zlet bo čez tri leta v Beogradu.

Japonska ni odpovedala olimpijske prireditve samo radi vojne na Kitajskem, ampak tudi radi bojkota vseh demokratičnih dežel.

Tekom vojne s Kitajci so Japonci izgubili okoli 600 letal.

Letalec Corrigan, ki je nevede preletel ocean iz Amerike v Evropo je bil pri slavnostnem sprejemu v New Yorku vsled navdušenja množice ranjen v prsa. Tako so ga baje objemali.

Kitajska ima, «pravijo», samo 250 milijonov prebivalcev.

Iz Aten poročajo, Zadnji potres na Grškem je porušil 1340 hiš. Človeških žrtev je bilo 58.

Umrli je slavni režiser in gledališki strokovnjak Stanislavski.

Letalstvu še nismo dorasli. Znanost se bavi, v koliko se more človeški organizem prilagoditi strašnim hitrostim, ki jih bo letalo še lahko doseglo. Sedanja največja hitrost znaša 634 km na uro.

V Kaliforniji se nahaja pajek, ki mu pravijo «črna vdova». Ta pajek je bolj strupen kot vsaka strupena kača.

Meteor. V Nemčiji so opazili meteor s precejšnjo glavo in z zlato razsvetljenim repom. Počasi se je pomikal po nebu in po kakih štirih sekundah nenadoma izginil.

Iz časov kraljice Izabele je nekdo kupil na dražbi knjigo za štiri milijone frankov. Še imajo ljudje denar.

Za zdravje Rumunije. Vsleh bolehnosti Rumuncev bo tristo zdravniških komisij prepotovalo vso deželo in ukrenilo, kar je potrebno, da se bo zdravstveno stanje izboljšalo.

V Beogradu se nahaja v zoološkem vrtu levinja «Vera», ki je rodila že četrtega mladiča in vse lepo odgojila.

V Ljubljani se je vršila nogometna tekma, pri katerih so igralce ženske. Sodba strokovnjakov nogometa je, da naj ženska prime za kuhalnico, ne pa za žogo.

Uprava naših drž. železnic namerava naročiti 470 vagonov v inozemstvu. Naročila nameravajo oddati Nemčiji in Italiji.

Trgovska bilanca naše države je za prvo polletje pasivna za 257 milijonov dinarjev.

Položaj delavcev papirnice v Vevčah je neznosen. V zadnjih štirih mesecih so delavci nad mesec dni praznovali, sedaj pa stoji vse in ni izgledov, da bi se kaj kmalu razmere popravile.

Čechoslovaško civilno letalstvo je zadela največja katastrofa v njegovi zgodovini. Redno potniško letalo Praha—Pariz je treščilo vsled megle na tla in pokopalo 16 potnikov.

V nedeljo so napravili Japonci strašen napad na Hankov. 150 japonskih letal je ubilo preko 5000 ljudi. Krasno življenje v 20. stoletju.

Rusi in Japonci so sklenili premirje. Po poročilih pa to premirje ne bo dolgo trajalo.

V Angliji je začel padati sneg. Še celo vreme se ne drži svojih letnih časov.

REPUBLIKANSKA OFENZIVA V ŠPANIJI.

Agencija Radio poroča iz Barcelone, da se je nenadna republikanska ofenziva ob reki Segre popolnoma posrečila. Republikanci so vrgli nacionaliste iz njihovih položajev, zavzeli več vasi in strateško važnih položajev ter obkolili mesto Badavar. Boji se na tem odseku še nadaljujejo.

Nacionalisti pošiljajo z vso naglico na sever nove čete, ker na to ofenzivo republikancev niso bili pripravljeni. S tem je ustavljen nacionalistični pritisk na fronti ob Ebru.

Angleška vlada je pa sklenila, energično zahtevati od generala Franca odgovor na memorandum o umiku prostovoljcev. Ako odgovor ne bi bil zadovoljiv, bosta Anglija in Francija segli po protiukrepih. Prav tako izdeležujejo v Londonu načrt za premirje med nacionalisti in republikanci. Anglija želi to premirje zato, da se prepreči nova nevarnost za evropski mir, ki grozi iz razvoja najnovejših dogodkov.

30 letnica NSZ

Nekaj mesecev po žalostnih septembrijskih dogodkih v Ljubljani se je vršil ustanovni občni zbor NDO v dvorani mestnega doma. Na občnem zboru je bilo navzočih 382 članov. Izvoljeni odbor je pričel s podvojenim delom ter je posvetil največ pozornosti organizaciji mladine. Že po nekaj mesecih smo mogli ugotoviti sadove svojega dela. Število članstva je naraslo nad tisoč, poleg tega smo pa imeli dobro izvedeno mladinsko organizacijo z nad 400 člani. Mladino smo vzgajali predvsem v narodnem in prosvetnem duhu. Ustanovili smo dramatični, tamburaški in pevski odsek. Večer za večerom so se vršila predavanja, pevske vaje, tamburanje in tudi čitalnica je prav dobro služila svojemu namenu. Vzgoja mladine je bila v borbenem narodnem duhu in smo jo seznanjali z idejnimi smernicami našega pokreta. Ta idealna mladina je bila takrat deležna posebnih simpatij narodne Ljubljane. Dames lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da se je vršila vsa vzgoja članstva NDO od njenega začetka v pravem narodnem jugoslovanskem duhu. Vse polno je bilo globokega razumevanja za veliko skupno slovensko in zlasti za jugoslovansko stvar. Naše oči so gledale k slovenskim bratom na jugu in severu. Avstrija sama nas je vzgajala v sovraštvu do sebe in nam je vedno kazala sovražno razpoloženje. Vedeli smo, da bomo velik del socialnega programa izvršili že s tem, ako sodelujemo pri politični osvoboditvi našega zapostavljenega delavstva, ker bo on v smislu jugoslovanskega programa dosegel z nacionalno svobodo tudi socialno osvoboditev. Prav zaradi tega je NDO že v svojem začetku občutila bič avstrijskih oblastí, katerim je bila ta organizacija trn v peti.

Toda tudi kot borbena strokovna organizacija smo vselej in pri vsaki priliki storili svojo dolžnost. V vsakem večjem podjetju smo imeli svoje zapupnike in povsod smo zahtevali pravice za našega človeka. Že takrat smo vodili borbo za osemurnik, za zvišanje plač, za nameščenje domačih delavcev, protestirali proti importiranju tujih delavcev in nameščencev in s tem sproti podirali umetni nemški most do Adrije. Delo sicer ni bilo lahko, ker so bila skoraj vsa podjetja v nemških rokah in ker so avstrijske oblasti te tujce podpirale. Tudi z marksisti, kateri so imeli nemško vodstvo na nemškem Dunaju, smo bili v stalni borbi.

Prvo večjo borbo smo izvajali pri ljubljanski električni cestni železnici, ko smo z enotedensko stavko prisilili nemško družbo, da je končno le pristala na zahteve NDO.

Čim več je bilo preganjanj, tem hujši je bil naš odpor. V organizaciji je vladala borbenost, bili smo v najožjih zvezah z našo posestrimo NDO v Trstu in širili polagoma pokret po vsej Sloveniji. Vsi večji kraji so že imeli podružnice in ideja je pridobivala celo v onih krajih, kjer je bila narodna zavest šele v povojih. Da je pokret zavzel tako velik obseg, se imamo veliko zahvaliti bratom Čehom, ki so bili naši stalni gostje in učitelji, od katerih smo se prav mnogo naučili. Borba bratov Čehov proti Avstriji je bila brezobzirno radikalna. Prav v onih časih so organizirali Čehi veliko antimilitaristično akcijo, katera je naša mnogo odmeva tudi pri nas. Ko so leta 1910. avstrijske oblasti najbolj preganjale naše zaveznike in brate na Češkem in ko so stali voditelji tega gibanja pred sodiščem, takrat je tudi naša mladina na posebnem zborovanju izrekla simpatije češkim antimilitaristom. Vsled tega sklepa pa je bila celokupna organizacija NDO razpuščena.

Preganjali so nas, zapostavljali prav povsod, toda uničiti nas niso mogli. Že nekaj mesecev na to smo ustanovili «Bratstvo», ki je nadaljevalo delo NDO, a leta 1912. je bila ustanovljena Narodno strokovna zveza (NSZ). Še tesneje smo se združili s tržaško NDO in iz NDO ustanovljeno ZJZ (Zvezo jugoslovanskih železničarjev) pripravljali smo veliko enotno organizacijo za vse slovenske pokrajine. Kot prva skupna večja narodno strokovna prireditel je bil veliki strokovni kongres, ki se je vršil v Ljubljani v dneh 15., 16. in 17. avgusta leta 1913. Ta kongres je bil tako po referatih kakor tudi po številu udeležencev eden izmed največjih. Namen tega kongresa je bil, da položimo slovenski javnosti račun o dosedanjem svojem delovanju, da položimo temelj še za tem intenzivnejše delovanje in da sklenemo še trdnejšo in popolnejšo organizacijo. V strem-ljenjih za socialno pravičnost svojemu članstvu smo nudili neprecenljivih koristi svojemu narodu. Kongres je ugotovil, da le v vseh slojih krepak narod ima pravico do samostojne bodočnosti. Ta kongres je bil važen mejnik narodno strokovnega gibanja, ki je sklenil smernice za enoten naroden pokret vsega slovenskega delavstva.

R. K.

Izletniki

Nedelja je bila. Slonel sem na oknu in opazoval temne oblake dima, ki so se počasi valili iz tovarniških dimnikov in mračno plavali nad jeseniško kotlino. Jesenice, kraj delavcev, v zadnjem času kraj z nevarno naraščajočo brezposelnostjo. Zapadni del doline se je nenadoma stemnil, padle so prve kaplje in skoraj je nad mestom zadirjala nevihta.

Toda kljub nalivu je bila cesta polna ljudi, kot bi se pravkar vsuli iz cerkve. Po nahrbtnikih in aktovkah sem takoj spoznal «izletnike». Podjetje je zopet priredilo ekskurzijo v znak «solidarnosti in sodelovanja» med vodstvom podjetja in delavci.

Dolga je bila vrsta «izletnikov» in hudo glasna. Prav v prednji vrsti je vsa sključena stopala stara ženica. Daleč je bil izlet, a kaj bi tisto. Tam je vendar jedi in pijače v izobilju. In kar je glavno — vse je brezplačno. Podjetje je vendar radodarno. Zato se je mamica odpravila na dolgo pot. In sedaj sem videl, kako je pod pazduho skrbno tiščala dobršen kosček pojedine. To bo za jutri in morda še celo za pojutrišnjem. Težki so časi in vsaka stvar se mora izkoristiti. In tudi njena hčerka, ki je v naročju držala zlatolasega sinka, je imela polno aktovko. Njen mož pa, ki je z nesigurnimi koraki stopal poleg nje, se je smehljaj, neprestano samo smeh-

ljal. Kaj se tudi ne bi? Saj je podjetje poskrbelo tudi za židano voljo. Zlata kapljica je prijetno razgibala težke vsakdanje skrbi, jih popolnoma zabrisala, tako da so po dolgem času vsi zopet gledali na svet z zdravim (beri: vinskim) optimizmom. Pa naj kdo reče, da je podjetje hudobno in da ne skrbi za delavce.

Pa je mimo po cesti pridrvel avtomobil. V blazni brzini je plusknil v obraz in na obleke težko umazano blato. Ali «izletniki» niso zato rohnili in preklinjali. Še obrisali so se na skrivaj in napol celo upognili že itak od dela sključene hrbte, kot bi se hoteli opravičiti, da so na cesti v času, ko se peljejo mimo v luksuznem avtomobilu organizatorji izleta. Saj so vendar tako dobri...

In dolga vrsta izletnikov se je vlekla mimo mojega okna kot velikonočna procesija. In vsi so bili dobro razpoloženi. Kdo bi še skrbel za bodočnost, kdo bi si jemal k srcu odpuste, kdo bi se menil za stotine brezposelnih, kdo bi se razburjal za kršenje kolektivne pogodbe, ali zmanjšanje mezd. Saj je vendar podjetje dobro in priredi vsako leto za vsak obrat po en izlet, kjer se človek naje in napije — brezplačno.

Debele kaplje so padale. Na razrito cesti, na strehe in na obraze izletnikov, ki so se smehljali, samo smehljali.

Pozornost sta mi vzbudila mlado dekle in postaven mladenič, ki sta se tesno objeta stiskala pod enim dežnikom.

Jesenski velesojem v Ljubljani

Mednarodna olimpijada 1938 v Ljubljani. Citatelji se bodo čudili temu naslovu. Toda prireditel, ki združuje k plemenitemu tekmovanju in borbi za prvenstvo stotine najprominentnejših šampionov iz 30 dežel vseh petih celin, zasluži takšen naslov s polno pravico, tudi če se po svojem značaju razlikuje od olimpijad, kakor jih razumemo običajno. Ne pozabimo, da so bile antične olimpijade v enaki meri tekme duhovnih, kakor telesnih sil, kulture duha, kakor kulture telesa, stremele so enako za priznanjem najvišji lepote, kakor najvišji fizični sili. V tem smislu pa lahko označimo za olimpiado III. mednarodno razstavo umetniške fotografije, ki jo priredi od 1. do 12. septembra Fotoklub Ljubljana na ljubljanskem velesojem. Samo šport in fotoamatersko gibanje se lahko ponasata, da moreta v teh razdrapanih časih razgibati velike množice vseh narodov in jih pripraviti k resničnemu sodelovanju. Fotoamaterstvo pa ima tu nemara še kakšno prednost, kajti njegovim olimpiadam, mednarodnim razstavam, se ne dogodi, da bi jih morali odpovedati zavoljo nasprotstev med narodi, zavoljo vojn ali drugačnih kriz. Periodični ljubljanski fotografski internacionalki pa se to še posebej ne more zgoditi, kajti odkar jo prirejajo, število njenih udeležencev razstavljalcev samo narašča. Prva internacionalka leta 1934. je združila v Ljubljani 358 avtorjev, druga leta 1936. je privabila 377 mojstrov umetniške fotografije, a letošnja preko 500. Takšne številke so zelo redke celo za milijonska središča amaterskega gibanja in nam najboljše kažejo, kakšen ugled uživa Ljubljana v tem pogledu na vseh petih celinah.

Verjamete ali ne?

— da je bil Mariborski tabor odpo-

vedan

— da je Wolfova ulica v Ljubljani

tekem 2 mesecev bila 17 prekopana,

— da je Ilirska ulica tudi v Ljub-

ljani, ulica, ki daje magistratu največ

del. Končni rezultat je bil — strašen

prah,

— da se bo vršila svetovna olim-

pijada v Ljubljani, in sicer meseca

septembra na ljubljanskem velesojem.

— da je dr. Maček že nesel v Beo-

grad poleg svojih zahtev tudi zaboj

hrvatske paprike za popoprati,

— da je čudodelec pater Hlinka v

agoniji,

— da je Blücher prenehal z vojnimi

operacijami zato, ker je «Evropa sve-

tovala» Japonski, naj bo zmerna.

— da je vsled odpovedi Mariborske-

ga tabora ostalo nepopitega več tisoč

litrov cvička,

— da piše repek Slovenca «Sloven-

ski dom», da se je dr. Maček spreha-

jal po Beogradu.

— da je interesantno to, da so ven-

dar enkrat evropski voditelji solidarni,

in sicer, da kaj radi izgovarjajo be-

sedo zmernost,

— da je tudi Mussolini za zmernost,

— da je vprašanje, kdo bo ob teh

splošnih mobiliziranjih prvi prelomil

zmerni pas,

— da imata Italija in Nemčija kon-

trola ena nad drugo v tem, da svetu-

jeta ena drugi, naj bosta zmerni,

— da je S. K. Ljubljana v nedeljo

14. avg. prvičkrat odvzela v njenem

življenju S. K. Hajduku obe točki,

— da je največji škandal današnje

kulturne dobe spomenik v Ljubljani,

ki se mu pravi: bolnica,

— da že dolgo ni bilo čitati o ka-

kem napadu na tvrdo Ta-Ta,

— da so Hrvati bolj za to državo,

kakor pa oni, ki jih obrekujejo,

— da se bo ljubljanska Kopitarje-

va ulica prekrstila v «Ulico pisatelja

Pristranskega»,

— da je na ljubljanskem magistra-

tu dovoljeno južinati enkrat od 8.—12.

urc,

— da bo brezposelnost prenehala,

čim bodo vsi zaposleni,

— da je v današnjih časih intere-

santno le-to, da je Slovencev 1 milijon

500 tisoč, med njimi pa jih je zelo

malo, ki bi vedeli, da je 1.7 milijona

Slovencev izven naših mej,

— da je vse, kar je pisano pod na-

slovom «Verjamete ali ne?», verjeti

ali pa ne!

Za smeh in kratek čas

Kaj bi napravil?

— Kaj bi napravil, če bi 100 metrov

pred seboj zagledal leva?

— Padel bi na kolena in zahvalil

Boga.

— Ne razumem zakaj?

— Zato prijatelj, ker sem strašno

kratkoviden in jedva na dva metra

spoznam obraze in predmete.

Res je.

Sodnik: Gospod Kvas. Toženec vam je rekel, da ste slon in osel. Ali je to resnica?

Kvas: Res, gospod sodnik!

Sodnik: Ja zakaj ga pa potem tožite,

če je res.

Že na prvi pogled se je videlo, da sta srečna. Skupen izlet jima je razkril srce in sedaj se bosta vzela. In sedaj naj še kdo reče, da podjetje ne skrbi za vse. Ali...! Mladenič, ali več, da si na listi reduciranih in da te bodo oni, ki so te danes gostili z izbrano družico vred pahnili v nesrečo?

«Krščen duš», sem slišal od daleč. «Meni, da bi kdo zapovedoval? Kar izgubi se!» Velik, koščen in nekoliko upognjen možak je nerodno motovilil z rokami in se otepal suhljate ženice, ki se je trudila, da bi ga ujela za komolec in pomirila. Vino ga je očividno ohrabril, pa je svojo moč in oblast na vsak način hotel pokazati nad ubogo ženico.

Tako so gruče izletnikov hitele mimo mojega okna. Nekateri nasmejani, drugi razdraženi, tretji skregani vsak na svoji strani, nekateri so pa zopet v razigranosti pozabili na zakonske meje in so prešerno objemali tuje že-

ne in obratno. Vsi pa so bili zadovoljni s podjetjem, ki tako očetovsko skrbi za delavce.

Dolgo v noč sem še slonel ob oknu. Nisem več opazoval «izletnikov», kajti njih procesija se je končala. Pač pa sem prisluškoval poskočnim zvokom harmonike, ki je v bližnji gostilni podžigala izletnike k plesu. Nekaterim vztrajnejšim skupna zabava še ni zadostovala, zato so jo še malo potegnili v gostilni. In veselo se je zavrtelo mlado in staro. Kdo bi mislil na redukcije? Kdo bi se repenčil zaradi tisočakov, ki se zapijejo po «dobro uspelih» izletih? Kdo bi mislil na revščino, glad? Zavrtimo se in ne mislimo! Za nas misli in skrbi podjetje...

Ljudje, veselite se, sanje o deveti deželi se uresničujejo. Samo škoda, da je izlet v znak solidarnosti med podjetjem in delavstvom samo enkrat na leto...

OD 1. DO 12. SEPTEMBRA

LJUBLJANSKI VELESEJEM

POLOVIČNA VOZNA NA ŽELEZNICI, PAROBRODIH

Na odhodni železniški postaji kupite rumeno legitimacijo za din 2.—

Mednarodna razstava fotografije in filma. Umetnostna razstava. Razstava malih

živali, koz, ovac. — Plemenski psi 1. in 2. IX. — Goveja živina 10. in 11. IX.

Gospodinjstva razstava — Obrt, industrija itd. — Tekma harmonikarjev 11. IX.

Krasno zabavišče, velikomesten variete

NAGRADNO ŽREBANJE — DARILA ZA OBISKOVALCE VELESEJMA

MOTORNÓ KOLO, 30 KOLES, ŠIVALNI STROJ, RADIO-APARAT